МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра теоретичних основ олімпійського та професійного спорту

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з науково-педагогічної роботи
_____ Сергій СЛОБОДЯН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТРЕНЕРА

Fundamentals of pedagogical skills of the coach

рівень вищої освіти другий (магістерський)

тип дисципліни вибіркова

мова викладання українська

Миколаїв – 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни *«ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТРЕНЕРА»*

«6» квітня 2023 року. 12 с.

Розробник: *Бірюк С. В., кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри теоретичних основ олімпійського та професійного спорту.*

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТРЕНЕРА»* розглянуто на засіданні *кафедри теоретичних основ олімпійського та професійного спорту*

Протокол №8 від «6» квітня 2023 р.

Завідувач кафедри Ольга КУВАЛДІНА

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТРЕНЕРА»* розглянуто Методичною комісією *Навчально-наукового гуманітарного інституту*

Протокол № 9 від «15» травня 2023 р.

Голова Олег БОБІНА

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТРЕНЕРА»* погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу Андрій ЛАБАРТКАВА

Робоча програма навчальної дисципліни *«ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТРЕНЕРА»* затверджено Навчально-методичною радою НУК

Протокол № 4 від «24» травня 2023 р.

Голова НМР НУК Євген ТРУШЛЯКОВ

© НУК, 2023

ЗМІСТ

Вступ 4
1. Опис навчальної дисципліни 5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни 5
3. Передумови для вивчення дисципліни 5
4. Очікувані результати навчання 5
5. Програма навчальної дисципліни 6
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методів їх демонстрування 8
7. Форми поточного та підсумкового контролю 8
8. Критерії оцінювання результатів навчання 11
9. Рекомендовані джерела інформації 11

ВСТУП

Анотація

Дисципліна «Основи педагогічної майстерності тренера» розкриває основи педагогічної майстерності тренера, формує у студентів конкретні знання та уміння, необхідні для успішної практичної діяльності. Формує тренера, який зможе виконувати свої функції в педагогічній системі, не тільки володіючи професійними знаннями, уміннями і навичками, а також визначеними властивостями особистості. Показник ефективності діяльності тренера – успішне досягнення мети при найбільш раціональному використанні сил і засобів.

Дисципліна розкриває особливості роботи тренера-викладача. Її задачі: ознайомити зі структурою діяльності тренера і її компонентами, функціональними обов'язки тренера; вивчити критерії педагогічної майстерності. Дати зрозуміти студенту, який великий вплив на ефективність діяльності тренера має його особистість, світогляд, здібності, характер, темперамент, психічний стан. Дослідження показують, що тренери часто прагнуть дати юним спортсменам побільше спортивних знань, умінь, недостатньо спілкуючись з ними, а також не вміють організувати роботу юних спортсменів з метою їхнього виховання.

Формування передумов підвищення ефективності діяльності тренера залежить від того, наскільки добре володіє тренер конкретним видом спорту, від його ерудиції, культури і рівня педагогічної майстерності і фізичної підготовленості.

Ключові слова: тренер, педагогічна майстерність, діяльність, спортсмен.

Abstract

The discipline "Fundamentals of Pedagogical Mastery of a Trainer" reveals the fundamentals of pedagogical mastery of a trainer, forms in students the specific knowledge and skills necessary for successful practical activity. Shapes a trainer who can perform their functions in the pedagogical system, not only having professional knowledge, skills and practices, as well as identifiable personality traits. An indicator of the effectiveness of the coach is successful achievement of the objective with the most efficient use of effort and resources.

The discipline reveals the characteristics of the performance trainer. Tasks: to acquaint with the structure of the activity of the trainer and its components, the functional responsibilities of the trainer; to study the criteria of pedagogical mastery. To enable the student to understand the great influence on the effectiveness of the coach's activity by his/her personality, outlook, abilities, character, temperament, mental state. Research shows that coaches often try to give young athletes more sports knowledge, skills, not enough interaction with them, and also fail to organize the work of young athletes for the purpose of their education.

The formation of the conditions for enhancing the effectiveness of the coach's activity depends on how well the coach is skilled in a particular sport, on his or her diligence, level of culture, physical fitness and, especially, pedagogical excellence.

Key words: coach, pedagogical excellence, activity, athlete.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 5</td><td rowspan="3"></td><td colspan="2">Вибіркова</td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td colspan="2">Рік підготовки: 1-й</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 3</td><td colspan="2">Семестр – 2-й</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Електронний адрес РПНД на сайті Університету: https://nuos.edu.ua/studentu/polozhennya-nuk/opis-opp/opp-olimpijskij-ta-profesijnij-sport-magistr/</td><td rowspan="5"></td><td colspan="2">Лекцій, год.</td></tr>
<tr><td>30</td><td>8</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні заняття, год.</td></tr>
<tr><td>30</td><td>8</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 150</td><td colspan="2">Самостійна робота, год.</td></tr>
<tr><td>90</td><td>134</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 6</td><td rowspan="2">Освітній рівень: другий (магістерський)</td><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
<tr><td colspan="2">Форма контролю: комбінована</td></tr>
</table>

2. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни *«ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТРЕНЕРА»* є формування у студентів конкретних знань та умінь, необхідних для успішної практичної діяльності тренера-викладача.

Завдання курсу:

- вивчити складники професійної майстерності тренера;
- ознайомити зі структурою діяльності тренера;
- вивчити критерії педагогічної майстерності тренера;
- ознайомити з вимогами до діяльності тренера;
- ознайомити з функціональними обов’язки тренера;
- ознайомити з компонентами діяльності тренера;
- визначити педагогічні здібності тренера, їх значення і зміст;
- визначити роль тренера в підготовці спортсмена;
- визначити особисті якості тренера-викладача.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумов для вивчення дисципліни немає, так як дисципліна є вибірковою.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- основні проблеми професійної діяльності в галузі фізичної культури і спорту;
- цілі, завдання, основні компоненти педагогічного процесу у фізичній культурі і спорті;
- способи взаємодії педагога з різними суб'єктами освітнього процесу;
- роль фізичної культури і спорту в розвитку особистості;
- місце педагогіки фізичної культури в загальній системі педагогічних наук;
- предмет і об'єкт педагогіки фізичної культури і спорту, її завдання як науки;
- форми організації педагогічного процесу;

- засоби і методи педагогічного процесу;
- взаємозв'язок напрямків виховання на заняттях з фізичної культури і спорту;
- закони, закономірності та принципи виховання;
- засоби та методи виховання;
- сутність і роль спортивного колективу у виховному процесі і громадянському становленні особистості спортсмена;
- функції викладача, тренера з фізичної культури і спорту;
- вимоги до його особистісних властивостей і якостей;
- сутність і зміст педагогічних здібностей, якими має володіти викладач, тренер з фізичної культури і спорту;
- зміст педагогічного спілкування;
- стилі педагогічного спілкування;
- особливості педагогічної імпровізації і прояви педагогічного артистизму, психологічні чинники успішності процесу підготовки спортсменів.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Особливості педагогічної діяльності тренера в процесі роботи зі спортсменами

Тема 1. Критерії педагогічної майстерності і передумови підвищення ефективності діяльності тренера.

Педагогічні здібності тренера, їх значення і зміст. Роль тренера в підготовці спортсмена. Складники професійної майстерності та структура діяльності тренера. Загальні ознаки професіоналізму тренера. Критерії педагогічної майстерності.

Література: [1], стор. 84-93.

Тема 2. Функціональні обов'язки тренера.

Загально педагогічні функції. Специфічні функції тренера. Вимоги до діяльності тренера.

Література: [3], стор. 56-63.

Тема 3. Структура діяльності тренера.

Компоненти діяльності тренера: проектувальний, конструктивний, організаторський, комунікативний і гностичний.

Література: [3], стор. 6-13.

Змістовий модуль 2. Індивідуалізація педагогічного процесу в роботі тренера

Тема 4. Індивідуальний підхід у навчанні і вихованні юних спортсменів.

Індивідуальний підхід у навчанні як захід педагогічного впливу. Розвиток спортивної активності з урахуванням індивідуальності спортсмена.

Література: [3], стор. 16-23.

Тема 5. Модель індивідуалізації виховання юного спортсмена.

Виховання мотивації до здорового способу життя у юного спортсмена . Виховання морально-вольових якостей. Вдосконалення фізичних якостей спортсмена. Підготовка спортсмена до змагань. Основи психічної підготовки і психофізіологічна діагностика спортивних здібностей.

Література: [5], стор. 26-33.

Змістовий модуль 3. Організація тренувального процесу

Тема 6. Тренер-як керівник навчально-тренувального процесу.

Педагогічна система «тренер-спортивний колектив». Стилі педагогічного керівництва тренера. Особисті якості тренера-викладача.

Література: [7], стор. 36-43.

Тема 7. Тренування як творчій процес.

Тренування як творчій процес. Рівні майстерності тренера. Особливості спілкування з колегами, спортсменами, суддями. Особливості спілкування з батьками.

Література: [7], стор. 52-58.

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
Змістовий модуль 1. Особливості педагогічної діяльності тренера в процесі роботи зі спортсменами								
Тема 1. Критерії педагогічної майстерності і передумови підвищення ефективності діяльності тренера	28	4	4	20	20	2	2	16
Тема 2. Функціональні обов'язки тренера	16	4	4	8	21	–	–	21
Тема 3. Структура діяльності тренера	16	4	4	8	19	–	–	19
Разом за змістовним модулем 1	60	12	12	36	60	2	2	56
Змістовий модуль 2. Індивідуалізація педагогічного процесу в роботі тренера								
Тема 4. Індивідуальний підхід у навчанні і вихованні юних спортсменів	22	4	4	14	22	2	2	18
Тема 5. Модель індивідуалізації виховання юного спортсмена	23	6	6	11	23	2	2	19
Разом за змістовним модулем 2	45	10	10	25	45	4	4	37
Змістовий модуль 3. Організація тренувального процесу								
Тема 6. Тренер-як керівник навчально-тренувального процесу	24	4	4	16	24	2	2	20
Тема 7. Тренування як творчій процес	21	4	4	13	21	–	–	21
Разом за змістовним модулем 3	45	8	8	29	45	2	2	41
Разом за курсом	**150**	**30**	**30**	**90**	**150**	**8**	**8**	**134**

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Критерії педагогічної майстерності і передумови підвищення ефективності діяльності тренера	4	2
2	Функціональні обов'язки тренера	4	–
3	Структура діяльності тренера	4	–
4	Індивідуальний підхід у навчанні і вихованні юних спортсменів	4	2
5	Модель індивідуалізації виховання юного спортсмена	6	2
6	Тренер-як керівник навчально-тренувального процесу	4	2
7	Тренування як творчій процес	4	–
	Разом	**30**	**8**

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до лекційних занять – 0,5 год/1 год. занять (1 година на 1 лекцію);

- підготовка до практичних занять – 1-2 год/1 заняття;
- написання рефератів, есе, виконання розрахункових, розрахунково-графічних або графічних робіт, домашньої контрольної роботи, перекладу, аналітичний огляд, аналіз практичних, проблемних ситуацій (обсяг однієї роботі 10-20 аркушів А4) – мінімум 15 годин на 1 роботу;
- підготовка до контрольних заходів – (15-30) год. на 1 захід.

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Підготовка до лекцій	20	14
2.	Підготовка до семінарських занять	30	55
3.	Виконання домашніх завдань	20	20
4.	Написання рефератів на задану тему	20	45
	Разом	**90**	**134**

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ, ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА МЕТОДІВ ЇХ ДЕМОНСТРУВАННЯ

Методи навчання: способи, якими забезпечується набуття здобувачами відповідних компетенцій через засвоєння програмного матеріалу та активізацію навчального процесу, а саме (обрати необхідне):

- **для всіх видів занять:** робота з літературою; пояснення; дискусія; диспут;
- **для лекційних занять:** лекція; бесіда; ілюстрування;
- **для практичних занять:** вправа; практична робота; дидактична гра;
- **методи контролю і самоконтролю:** фронтальне опитування; контрольні роботи, диктанти, письмові заліки; контрольні тестові роботи програмованого типу (перелік запитань і можливі варіанти відповідей).

Альтернативно може застосовуватися наступна класифікація методів навчання: пояснювально-ілюстративний метод; проблемного викладу; частково-пошуковий; дослідницький.

В процесі навчання застосовуються засоби мережі інтернет, такі як Google class, Zoom, особливо для тих здобувачів, які знаходяться на змаганнях, навчально-тренувальних зборах, а також здобувачів заочної форми навчання чи тих, хто з поважної причини не зміг бути присутнім на заняттях.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання виступають:

- словесні методи - розповідь-пояснення, бесіди, лекції, обговорення;
- наочні методи – демонстрація слайдів, фільмів;
- практичні методи – реферати, підготовка до аудиторних занять (лекції, практичні, тощо), самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни;
- аналітичні
- індуктивні та дедуктивні, пояснювально-ілюстративний;
- проблемно-пошукові методи, а також метод усного опитування та тестові методи перевірки знань.

7. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету. Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю. У кожного

компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках студент може набрати до 100 балів.

Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (активність, участь в дискусіях; виконання завдань та інше).

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Практичні заняття		**Критерії оцінювання**
денна	заочна	
5	10	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки.
4	8	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
3	6	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
2	4	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
1	2	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
0	0	Студент не дає відповіді.
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 40 балів для денної форми навчання (8 тем по 5 балів), 40 балів для заочної форми навчання (4 теми по 10 балів).		

Реферат	**Критерії оцінювання**
20	Робота виконана у встановлений термін. Виконана самостійно, використано сучасні джерела. У висновках проведена коректна інтерпретація результатів. Дотримана структура: вступ, пункти, висновки, список використаних джерел (не менше п'яти). Оформлення відповідає вимогам. Обсяг: 15-20 сторінок. При захисті було використано презентацію. Студент вільно володіє матеріалом, наводить приклади, відповідає на питання по темі реферату.
15	Робота виконана у встановлений термін. Виконана самостійно, використано сучасні джерела. У висновках проведена коректна інтерпретація результатів. Дотримана структура: вступ, пункти, висновки, список використаних джерел (не менше п'яти). При оформленні допущені огріхи. Обсяг: 15-20 сторінок. Студент володіє матеріалом, відповідає на питання по темі реферату.
12-13	Робота виконана у встановлений термін. Виконана самостійно, використано сучасні джерела, але їх кількість недостатня. У висновках проведена коректна інтерпретація результатів. Дотримана структура: вступ, пункти, висновки, список використаних джерел. Обсяг: 15-20 сторінок. При оформленні допущені огріхи. Студент володіє матеріалом, відповідає на питання по темі реферату.

Реферат	Критерії оцінювання
10-11	Робота виконана у встановлений термін. Використано застарілі джерела, їх кількість недостатня. У висновках проведена коректна інтерпретація результатів. Дотримана структура: вступ, пункти, висновки, список використаних джерел. Обсяг менше 15-20 сторінок. При оформленні допущені огріхи. Студент володіє матеріалом, відповідає на питання по темі реферату.
9-4	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. використано сучасні джерела. У висновках проведена коректна інтерпретація результатів. Дотримана структура: вступ, пункти, висновки, список використаних джерел (не менше п’яти). Оформлення відповідає вимогам. Обсяг: 15-20 сторінок. Студент відповідає на питання по темі реферату.
5-2	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Використано застарілі джерела, їх кількість недостатня. У висновках проведена коректна інтерпретація результатів. Дотримана структура: вступ, пункти, висновки, список використаних джерел. Обсяг менше 15-20 сторінок. При оформленні допущені огріхи. Студент володіє матеріалом, відповідає на питання по темі реферату. Студент виконує все згідно з інструкцією; складений звіт містить неточності у висновках та помилки.
1	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Не володіє матеріалом.
0	Робота не виконувалася.
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 20 балів.	

Контрольна робота	Критерії оцінювання
16-20	Робота виконана у встановлений термін. Виконана самостійно, використано сучасні джерела. У висновках проведена коректна інтерпретація результатів. Дотримана структура: вступ, пункти, висновки, список використаних джерел (не менше п’яти). Оформлення відповідає вимогам. Обсяг: до 10 сторінок.
14-15	Робота виконана у встановлений термін. Виконана самостійно, використано сучасні джерела. У висновках проведена коректна інтерпретація результатів. Дотримана структура: вступ, пункти, висновки, список використаних джерел (не менше п’яти). При оформленні допущені огріхи. Обсяг: до 10 сторінок.
12-13	Робота виконана у встановлений термін. Виконана самостійно, використано сучасні джерела, але їх кількість недостатня. У висновках проведена коректна інтерпретація результатів. Дотримана структура: вступ, пункти, висновки, список використаних джерел. Обсяг: до 10 сторінок. При оформленні допущені огріхи.
10-11	Робота виконана у встановлений термін. Використано застарілі джерела, їх кількість недостатня. У висновках проведена коректна інтерпретація результатів. Дотримана структура: вступ, пункти, висновки, список використаних джерел. Обсяг менше 10 сторінок. При оформленні допущені огріхи.
9-4	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. використано сучасні джерела. У висновках проведена коректна інтерпретація результатів. Дотримана структура: вступ, пункти, висновки, список використаних джерел (не менше п’яти). Оформлення відповідає вимогам. Обсяг: до 10 сторінок.
5-2	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Використано застарілі джерела, їх кількість недостатня. У висновках проведена коректна інтерпретація результатів. Дотримана структура: вступ, пункти, висновки, список використаних джерел. Обсяг менше 10 сторінок. При оформленні допущені огріхи, містить неточності у висновках та помилки.

Контрольна робота	Критерії оцінювання
1	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Не володіє матеріалом.
0	Робота не виконувалася.
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 20 балів	

Поточний модульний контроль у формі тестування

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	20	19	18	17	16	15	14	13	12	10

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Опитування на практичних заняттях	8×5 балів =40 балів	4×10 балів=40 балів
Реферат	20 балів	20 балів
Тестування	20 балів	20 балів
Контрольна робота	20 балів	20 балів
Всього	100	100

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ1	Т1	Практичне заняття	5	Практичне заняття	10
	Т2	Практичне заняття	5	Практичне заняття	–
	Т3	Практичне заняття	5	Практичне заняття	–
ПМК		Тест	20	Тест	20
ЗМ2	Т4	Практичне заняття	5	Практичне заняття	10
	Т5	Практичне заняття	5	Практичне заняття	10
ЗМ3	Т6	Практичне заняття	5	Практичне заняття	10
	Т7	Практичне заняття	5	Практичне заняття	–
	Т8	Практичне заняття	5	Практичне заняття	–
Контрольна робота			20		20
Реферат			20		20
Сума			100		100

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бондарчук Е. И., Бондарчук Л. И. Основы психологии и педагогики. 3-е изд., стереотип. Киев: МАУП, 2012. 168с.
2. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: навч. посіб. Харьків:НФаУ, 2009. 140 с.
3. Комендант А. Г., Комендант С. А. Педагогическое мастерство преподавателя физической культуры и тренера. *Мир образования – образование в мире.* 2014. № 1. С. 153–159.
4. Кузьмінський А. І., Омельченко В. Л. Педагогіка: підруч. Київ: Знання-Прес, 2014. 445 с.
5. Якса Н. В. Основи педагогічних знань: навч. посіб. Київ: Знання, 2017. 358 с.
6. Якимов А. М. Основы тренерского майстерства: учеб. пособ. для вузов физической культуры. Москва: Терра-спорт, 2013. 176 с.

Допоміжна література

1. Бондарчук А. П. Периодизация спортивной тренировки. Киев: Олимпийская литература, 2015. 302 с.

2. Волков Л. В. Теория и методика детского и юношеского спорта: учебник для студ. вузов физ. культуры и фак. физ. воспитания. Киев: Олимпийская литература, 2002. 293 с.

Інформаційні ресурси в інтернет

1. Гринченко І. Б. Сучасні напрями впровадження інновацій в професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури. Вісник Житомирського державного університету. 2012. № 64. С. 103–107. URL: http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/8764 (дата звернення: 19.04.2023).

2. Тараненко І. Роль тренера у вихованні морально-вольових якостей важких підлітків. Витоки педагогічної майстерності. 2016. № 18. С. 339–344. URL: http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/7739/1/Taranenko.pdf (дата звернення: 19.04.2023).

Розробник програми _____Світлана БІРЮК